

ΠΑΥΛΟΣ ΤΣΑΚΙΡΙΔΗΣ

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΣΚΛΗΡΕΣ ΜΕΡΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΣΤΗ ΝΙΓΡΙΤΑ

Τον Απρίλιο του 1944 η Γερμανία βρίσκεται σε δύσκολη θέση. Το μέτωπο στη Ρωσία έχει σπάσει και οι Ρώσοι άρχισαν την αντεπίθεση.

Στην Ελλάδα η κατάσταση δυσκολεύει και οι Γερμανοί συνεργάζονται ανοικτά πλέον με τους ταγματασφαλίτες και όσα τμήματα της ΠΑΟ υπάρχουν στην περιοχή της Μακεδονίας. Στην Νιγρίτα υπάρχει πλέον μία μικρή διμοιρία με Γερμανούς και οι Βούλγαροι που έχουν προσκληθεί για να συμπληρωθούν οι υπηρεσίες των κατακτητών έχουν ένα τάγμα στρατού.

Την Πρωτομαγιά του 1944 η οργάνωση του Κ.Κ.Ε. Νιγρίτας πληροφορείται ότι “Οι Γερμανοί θα επιτρέψουν τους Βουλγάρους στρατιώτες και τις ομάδες της ΠΑΟ να μπουν στην Νιγρίτα για να κάνουν συλλήψεις”. Ένας Έλληνας διερμηνέας δίνει την ψευδή η λανθασμένη πληροφορία “Οι Γερμανοί θα το αποτρέψουν αυτό”.

Την επόμενη μέρα το απόγευμα 2 Μαΐου χτύπησε η καμπάνα της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου και ο κήρυκας φώναζε “Όλοι οι άνδρες να παρουσιαστούν στο δεύτερο δημοτικό σχολείο για να γίνει αλλαγή των ταυτοτήτων τους”. Η εικόνα τραγική, φωνές, ουρλιαχτά, κλάμα σ’ όλες τις γειτονιές της Νιγρίτας. Οι γυναίκες τρέχουν πίσω από τους άνδρες και κλαίνε. Κάποιοι προσπαθούν να φύγουν στα γύρω υψώματα, μάτια όμως, αντικρίζουν τους Βουλγάρους που έχουν περικυκλώσει την Νιγρίτα με διπλές φρουρές. Όποιος κατορθώνει να φύγει από τον κλοιό πυροβολείται. Άλλοι συλλαμβάνονται και οδηγούνται στο σχολείο. Ξυλοκοπούνται άγρια τα παλληκάρια της Νιγρίτας από τους Βουλγάρους. Και κατά τις 8 η ώρα το απόγευμα εμφανίζονται ομάδες μικρές Παοτζήδων κρατώντας γερμανικά όπλα. Παρών ο αρχηγός τους ο Παπούλιας με τα πρωτοπαλικάρα του. Δυο χαφιέδες από την Νιγρίτα προσπαθούν να βάλουν τάξη στον πανικό που υπήρχε και άρχισε ο έλεγχος των ταυτοτήτων. Την όλη διαδικασία του ελέγχου συντονίζει ένας Γερμανός με τους συνεργάτες τους Παοτζήδες. Οι Βούλγαροι απλά έξω από την αυλή του σχολείου προσέχουν να μην δραπετεύσει κανείς.

Συλλαμβάνουν 250 παλληκάρια, τους άλλους τους αφήνουν ελεύ-

θερους και τους φυλακίζουν στο καπνομάγαζο του Ρούντου για τρεις μέρες. Ορισμένοι που έχουν χρήματα πληρώνουν και αφήνονται ελεύθεροι. Ο Κουτούσης Κωνσταντίνος σε μια συζήτηση που είχαμε για το θέμα αυτό ανέφερε «η μητέρα μου Αντωνία έδωσε σε ΠΑΟτση περισσότερες από σαράντα χρυσές λίρες και ελευθέρωσαν τον άντρα της και πατέρα μου Δημήτριο και τον αδελφό του Αθανάσιο». Ο Μητροπολίτης ελευθερώνει τον γιατρό Κηροπλάστη. Στο τέλος της τρίτης μέρας μετά από πολύ ξύλο, στις 6 του Μαΐου ήρθε γερμανικό αμάξι από την Θεσσαλονίκη με ειδική φρουρά να πάρει τα 25 παλληκάρια της Νιγρίτας που έχουν απομείνει φυλακισμένα. Μέσα σ' αυτούς είναι ο Μουδιώτης Λάζαρος του Θωμά, ο Σιώπης Διονύσιος του Γεωργίου, ο Μαμουτής Δήμος του Δημητρίου, ο Φακής Νικόλαος, ο Καρπουζάς Δημήτριος και ο Τσικούρας Μενέλαος.

Ο Νίκος και η Ελένη Φακή.

Ο Νίκος Φακής στο ημερολόγιο του κατέγραψε: “Μας ειδοποίησαν ότι σε 20 λεπτά να είμαστε έτοιμοι να φύγουμε. Διαδόσεις πως θα μας πάνε στο στρατόπεδο Παύλου Μελά, ή στους παοτζήδες. Ήρθε ένα γερμανικό αυτοκίνητο με φρουρούς Γερμανούς που είχαν αυτόματα. Την ώρα που μας έβγαζαν από το καπνομάγαζο, να μας φορτώσουν, μαζεύτηκε κόσμος, οι γυναίκες, τα παιδιά μας, όλοι κλαίνε για τη τύχη μας. Εγώ αγκάλιασα τον γιο μου και δίνω κουράγιο στους συντρόφους ότι αφήνουμε τα παιδιά μας πίσω αντικαταστάτες να τους εκδικηθούν. Προσπάθησα να δώσω κουράγιο στην γυναίκα μου και στον κόσμο όπου κι’ αν μας

πάνε δεν φοβόμαστε. Καλή λευτεριά.

Μας έφεραν ένα σημείωμα ότι στο δρόμο θα έρθει ο ΕΛΑΣ να μας ελευθερώσει.

Στο αυτοκίνητο στο τιμόνι είναι ο Παπούλιας και ένας Γερμανός με αυτόματο στις γωνίες από ένας φρουρός οπλισμένος. Εμείς κανονίσαμε κοντά σε κάθε σκοπό να καθίσει από τους κρατούμενους ένα γεροδεμένο παλληκάρι, ώστε αν έρθουν οι ελασίτες να τους επιτεθούμε. Τα χέρια μας ελεύθερα, δεν μας έβαλαν χειροπέδες. Αλλά οι πονηροί μας πήγαν μέσω Σερρών στη Θεσσαλονίκη, άλλαξαν το δρόμο και έτσι βρεθήκαμε στο στρατόπεδο Παύλου Μελά. Εκεί μας έβαλαν στο κίτρινο κτίριο που είχαν για τους μελλοθάνατους.

Εκεί εκτός από τους Έλληνες ήταν και Αλβανοί, Σέρβοι, Ρώσοι και άλλοι πάρα πολύ. Κοιμόσουν και έλεγες όταν ξημερώσει θα με πάρουν για εκτέλεση ή θα ξήσω άλλη μια μέρα; Η ζωή μας στο στρατόπεδο ήταν φρικτή. Δεν μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε με τους δικούς μας. Τους βλέπαμε από 50 μέτρα μακριά, από σύρμα σε σύρμα, ο καθένας να μιλάει δυνατά μαζί τους, άλλος για τα οικογενειακά, άλλοι ποιόν κερατά παοτζή θα βρουν να πληρώσουν για να μην τον σκοτώσουν. Αυτοί που φρόντιζαν για την απόλυση ήθελαν λίρες και όχι χρήματα γιατί ήταν κατοχικά χαρτιά άχρηστα.

Μας ανέκριναν 10-10 ολόγυμνους, για τον καθένα και μια κατηγορία. Ένας Γερμανός στέκονταν με τον βούρδουλα στο χέρι και συνέχεια χτυπούσε. Κλάματα και αίματα. Όλοι κλαίγαμε ... αυτοί που έτρωγαν ξύλο και εμείς που περιμέναμε να μας ξυλιάσουν».

Στις 6/6/44¹ την ώρα που τα συμμαχικά στρατεύματα αποβιβα-

1. Κείμενο της εφημερίδας «Λαϊκή Φωνή» όργανο του γραφείου περιοχής Μακεδονίας της κομματικής Οργάνωσης του ΚΚΕ (φ. 6-6-1945)

ΔΟΞΑ ΣΤΟΥΣ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ, ΠΕΡΣΥ ΣΤΙΣ 6-6-1944

101 ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΕΣ ΤΟΥΦΕΚΙΣΤΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΡΑΛΛΗΔΕΣ

Έδωσαν τη ζωή τους για μια Ελλάδα λεύτερη, ανεξάρτητη, ευτυχισμένη, λαοκρατούμενη. Έπεσαν σαν ήρωες, τραγουδώντας.

Ξημερώνει. Οι κρατούμενοι του στρατοπέδου «Παύλου Μελά» έμειναν άγρυπνοι όλη τη νύκτα, συζητώντας για τη τύχη που περιέμενε αυτούς, που οι Γερμανοί απομόνωσαν αποβραδύς στο 5ο θάλαμο. Κανείς δεν ήθελε και δεν τολμούσε να ακούσει από τον άλλο εκείνο που ήταν καρφωμένο στη σκέψη τους, την εκτέλεση. Κι όμως η φοβερή αυτή λέξη ερχόταν στον καθενός το στόμα μπερδεύοντας τα λόγια του, πνίγοντας τη λαλιά του. Οι νεοφερμένοι άμαθοι ακόμα στα τεχνάσματα που εφάρμοξε η Γερμανική θηριωδία οι πλέον αισιόδοξοι. Και είναι αλήθεια πως το τέχνασμα που χρησιμοποίησε ο Γερμανός δεκανέας τη φορά εκείνη, ξεγέλασε τους περισσότερους από εμάς. Είπε στους 98 απομονωμένους πως θα τους στείλει στο στρατόπεδο εργασίας της Κοζάνης επέτρεψε μάλιστα ο ίδιος στη διανομή ψωμιού που τους δόθηκε για τις ανάγκες του δήθεν ταξιδιού τους. Όλα αυτά μας δίνανε το θάρρος να ενθαρρύνουμε τους άλλους.

ζόταν στις ακτές της Νορμανδίας διαβάζουμε στο βιβλίο ο φόρος του Αίματος του Βασίλη Κ. Γούναρη και Πέτρου Παπαπολυβίου σελίδα 175 “εκτελέστηκαν 101 άτομα στα Διαβατά (γνωστά τότε ως Ντουντουλάρ), ως αντίποινα για αταύτιστο εκτροχιασμό τρένου και άλλες αντάρτικες επιθέσεις. Οι 98 προέρχονταν από το στρατόπεδο “Παύλου Μελά”. Οι κρατούμενοι συγκεντρώθηκαν με τη δικαιολογία της μεταφοράς τους στην Κοζάνη. Τις δραματικές σκηνές που ακολούθησαν περιγράφει και πάλι ο Γιασημακόπουλος. «Στο Ληξιαρχείο καταγράφηκαν εκατό ονόματα. Το ¼ ήταν κάτοικοι του Νομού Θεσσαλονίκης, οι υπόλοιποι ήταν όμηροι από την Ημαθία (18) Πιερία (14) Σέρρες (9) κ.α.” Στους εννέα Σερραίους είναι ο Μουδιώτης Λάζαρος του Θωμά, ο Σιώπης Διονύσης του Γεωργίου, ο Καρπουζάς Δημήτρης, ο Τσικούρας Μενέλαος και ο Μαμούτης Δήμος του Δημητρίου είναι Νιγηριτικοί που είχαν μεταφερθεί μέσω Σερρών αρχές του Μαΐου». Άλλοι 6 ή 7 αφήνονται ελεύθεροι αφού πλήρωσαν λίτρα και απέμειναν φυλακισμένοι 13 Νιγηριτικοί στα κίτρινα κελιά του “Παύλου Μελά”. Η «εγκληματική φυλακή Θεσσαλονίκης» “Παύλου Μελά” ήταν στρατώνας του τουρκικού στρατού. Το τουρκικό δημόσιο αγόρασε το 1885 έκταση 49 στρεμμάτων μέσα στα Βυζαντινά τείχη της Θεσσαλονίκης που είχαν απομείνει. Το 1890 άρχισε η κατασκευή του στρατώνα πυροβολικού του Τουρκικού στρατού που ολοκλη-

---

Οι προσκυνημένοι

Η βασανισμένη κι εφιαλτική νύκτα άφησε τη θέση της στο ξημέρωμα της 6ης Ιούνη. Η δροσερή πρωινή αύρα που φτάνει από τα απέναντι λεύτερα βουνά, σκορπώντας τους βόγγους της σκλαβωμένης πόλης, έρχεται στο σπίτι αυτό του πόνου σαν βάλσαμο παρηγοριάς. Τα πουλάκια ανεμπόδιστα μας καλημερίζουν, φτερουγίζοντας έξω από τα παράθυρά μας και ανακουφίζουν για λίγο τη φορτωμένη μας σκέψη.

Πηγαίνω στο παράθυρο ν’ αναπνεύσω. Η κουρασμένη μου ματιά σκοντάφτει σε μια άγαρμπη κι άχαρη περίπτωση του Γερμανού σκοπού από τον καμαρωτό Έλληνα χωροφύλακα. Ο σκοπός χωροφύλακας, που ορκίστηκε πίστη και υπεράσπιση της πατρίδας, γλίσκει τη μπότα του Γερμανού χοιροβοσκού και προσπαθεί με χειρονομίες και διαστρεμμένες λέξεις της ξεχασμένης μητρικής του γλώσσας να τακτοποιήσει τις μαυραγορίτικες εμπορικές του δοσοληψίες. Πιστοί και οι δύο στη θέση τους, βάνανσοι κι άκαρδοι σαν τα σκουριασμένα συρματοπλέγματα, υπηρετούν μια χαρά τον κοινό αφέντη που τους ταΐζει.

Οι πεταλάδες

Ένα ουρλιαχτό σφύριγμα του φύλακα μας φέρνει όλους στα παράθυρα του θαλάμου. Ο φύλακας με σκυμένο το κεφάλι και με ένα χαρτί στο χέρι μπαίνει στο κτίριο των υποδίκων και ανεβαίνει τις σκάλες. Φεύγει κι η τελευταία μας ελπίδα... Κανείς δεν τολμά να κοιτάξει τον άλλον γιατί τα μάτια θα πουν, ότι δεν τολμούν ν’ αρθρώσουν τα χείλη.

Ένα κλειστό αυτοκίνητο, η κλούβα, σταματά στα γραφεία και ξερονά τους λυσσαμένους πεταλάδες. Ο αρχιφύλακας με επίσημο πανηγυρικό ύφος λυγίζει σε κάθε προσταγή τους. Ακούγεται θόρυβος στις σκάλες... Οι μελοθάνατοι κατεβαίνουν κατά δεκάδες... Όλοι χαμογελαστοί, αποφασισμένοι ν’ αντικρίσουν παλληκαρίσια τους άναδρους Χιτλερικούς φονιάδες. Πετούν τα τρόφιμά τους, κονσέρβες του Ερυθρού Σταυρού,

Το στρατόπεδο φυλακισμένων “Παύλος Μελάς” στη Θεσσαλονίκη.

ρώθηκε το 1905. Το 1912 μετά την παράδοση της πόλης από τον Χασάν Ταξίν πασά στον πολιτικό σύμβουλο του Στρατηγείου των Ελληνικών Δυνάμεων Βίκτωρα Δουσιμάνη (26 Οκτωβρίου 1912) το στρατόπεδο πήρε το όνομα του Μακεδονομάχου Παύλου Μελά. Το στρατόπεδο αργότερα επεκτάθηκε και κατασκευάστηκε δίπλα πεδίο βολής πυροβολικού. Την περίοδο της γερμανικής κατοχής υπήρξε η σκληρότερη φυλακή αγωνιστών και ο προθάλαμος εκτελέσεων στην «τούμπα», τον Γαλλικό ποταμό και στο 6ο χιλιόμετρο της οδού Λαγκαδά. Στον εφιαλτικό αυτό

στους φύλακες, που σαν πεινασμένοι σκύλοι τ' αρπάζουν λαίμαργα.

Ξεσπούν σε αντιφασιστικά τραγούδια, ζητωκραυγάζουν... Ζήτω η Ελλάδα, Ζήτω η Λευτεριά, Ζήτω οι Αντάρτες, Ζήτω το Ε.Α.Μ.

Χορεύουν οι ήρωες

Εμείς μαρμαρωμένοι μέσα από τα σίδηρα κλαίμε, χωρίς να αρθρώνουμε λέξη. Ο αξέχαστος φοιτητής Τάκης Μάργαρης μας καθησυχάζει «μην κλαίτε, ο αγώνας θέλει θυσίες, εσείς θα ζήσετε. Εκδικηθείτε μας». Ο Βασίλης Χαλκιάπουλος σέρνει το χορό του Ζαλόγγου μπρος στους αφηνιασμένους πεταλάδες. Ακολουθούν σκηνές ασύληπτου και άφταστου μεγαλείου. Ξαναζει το Ζάλογγο! Ξαναζει το Μεσολόγγι! Ο Χάρος υποχωρεί σκιαγμένος... Και μόνο ο φασισμός γελά σαρκαστικά.

101 ήρωες, νέοι, παλληκάρια, φοιτητές, διανοούμενοι, αγρότες, μέλη του ΕΑΜ και του ΚΚΕ, αντιπρόσωποι απ' όλη την επαναστατημένη Ελλάδα έπεσαν σαν σήμερα, 6 του Ιούνη 1944, θύματα του Γερμανικού φασισμού και των ντόπιων εθνοπροδοτών Μαντούβαλου, Χρυσόχου, Σιμεωνίδη κ.α. Αφησαν άκλαυστα την τελευταία τους πνοή, που γέννησε σήμερα τη ζήδωρη αύρα της λευτεριάς μας.

Η τελευταία τους κραυγή *ε κ δ ί κ η σ η*, θα βουίζει πάντα στ' αυτιά μας και το ηρωικό παράδειγμά τους θάνατι ο φωτεινός φάρος για μας στους νέους αγώνες για ολοκλήρωση του έργου τους, το ξεροίζωμα του φασισμού, για μια Ελλάδα ανεξάρτητη, της ησυχίας, της δουλειάς και της ανόρθωσης.

Σήμερα 6 Ιούνη 1945 στην επέτειο του ολοκαυτώματός τους ο δημοκρατικός λαός της Θεσσαλονίκης και όλης της Μακεδονίας κλείνει ευλαβικά το γόνυ μπρος τον ομαδικό τάφο των 101 ηρώων κι' ορκίζεται να συνεχίσει και να ολοκληρώσει τον ΑΓΩΝΑ τους.

ΓΕΩΡΓΕΛΗΣ

χώρο, οι Γερμανοί φυλάκιζαν χωρίς διακρίσεις νέους, γέροντες, παιδιά, έγκυες γυναίκες, αρρώστους και αναπήρους. Ελάχιστοι δραπέτευσαν πάρα πολλοί αυτοκτόνησαν. Ο Γιώργος Ωραιόπουλος που φυλακίστηκε για εννέα μήνες την περιέγραψε χαρακτηριστικά «Όποιος έμπαινε εκεί μέσα ήταν μελοθάνατος». Η μεγάλη δοκιμασία για τους φυλακισμένους ερχόταν κατά την διάρκεια ανάγνωσης της λίστας των μελλοθανάτων.

Στις 11 Ιουλίου του 1944 στο σπίτι του Γεωργίου Ρούντου επί της οδού Νίκης 39 στη Θεσσαλονίκη δολοφονούνται ο Απόστολος Παντούσας πρώην πρόεδρος της κοινότητας Νιγρίτας (1-1-1933 έως 18-3-1934) και ο φίλος του Κωνσταντίνος Ρούντος. Διαβάζουμε στο βιβλίο του Ανδρέα

Το σπίτι του Γεώργιου Ρούντου στη Νιγρίτα, λίγο πριν την κατεδάφισή του.

Βενιανάκη “Δάγκουλας ο «δράκος» της Θεσσαλονίκης” στη σελίδα 157: «Στην περιοχή της Νιγρίτας ένοπλοι αντικομμουνιστές συνέλαβαν τους Απόστολο Παντούση, Αθανάσιο Σταυράκη, και Απόστολο Μπάρτζα, μέλη του ΕΑΜ. Με εντολή του αρχηγού τους Απόστολου Ζαπρούδη («Παπούλια»), μεταφέρθηκαν στο χωριό Άμπελοι με σκοπό να εκτελεστούν. Αλλά τα τοπικά μέλη της αντικομμουνιστικής πολιτοφυλακής δεν εκτέλεσαν τη διαταγή και τους άφησαν ελεύθερους. Ο Παντούσης ήταν στέλεχος του Αγροτικού Κόμματος και είχε βρει καταφύγιο στο βουνό επειδή καταζητούνταν από τους Γερμανούς στη Νιγρίτα. Από εκεί κατέφυγε στη Θεσσαλονίκη, ώστε να αποφύγει τη σύλληψη. Αρχικά, φιλοξενήθηκε στο σπίτι του Κώστα Μπέλλα, αλλά στη συνέχεια του

Ο Κων/νος Ρούντος
έφεδρος αξιωματικός.

πρόσφερε καταφύγιο στο σπίτι του επί της οδού Νίκης 39 ο έφεδρος αξιωματικός και καπνέμπορος Κώστας Ρούντος, συμπατριώτης του. Ο Ρούντος δεν ήταν οργανωμένος στο ΕΑΜ και το σπίτι του θεωρούνταν ασφαλές. Για κακή του τύχη, ο Δάγκουλας διατηρούσε στην πολυκατοικία όπου είχε καταφύγει ο Παντούσης γκαρσονιέρα για μια ερωμένη του. Στον εντοπισμό του βοήθησαν συμπατριώτες του που είχαν ενταχθεί στο τμήμα του Δάγκουλα και οι οποίοι τον αναζητούσαν σε όλα τα πιθανά σπίτια που μπορούσε να είχε κρυφτεί. Το βράδυ της 11ης Ιουλίου 1944 όργανα του Δάγκουλα, συνοδευόμενα από τρεις Γερμανούς της SD, εισέβαλαν στο διαμερίσμα της οδού Νίκης και σκότωσαν τον Κωνσταντίνο Ρούντο και τον Παντούση.

Τα θύματα δολοφονήθηκαν επιτόπου, παρά τις απεγνωσμένες εκκλήσεις του Γεωργίου Ρούντου να συλληφθεί ο γιος του και να οδηγηθεί για ανάκριση. Ακολούθως συνέλαβαν τον ίδιο και τη σύζυγό του Βασιλική, όπως την και την αδελφή του, και τους οδήγησαν στο αρχηγείο του Δάγκουλα. Μετά την ανάκριση οι δύο γυναίκες αφέθηκαν ελεύθερες, ενώ ο Γεώργιος Ρούντος μεταφέρθηκε στις φυλακές Βαγιανού. Η ομάδα του Δάγκουλα και οι τρεις Γερμανοί λεηλάτησαν το σπίτι της οικογένειας Ρούντου».

Η Αννούλα Κουφοκότσιου που ζει στη Θεσσαλονίκη είναι η κόρη της Ευαγγελίας Ρούντου Κουφοκότσιου αδελφής του Γεωργίου Ρούντου καπνέμπορου της Νιγρίτας που αφηγήθηκε τα παρακάτω: «Το βράδυ της 11ης Ιουλίου του 1944 η μητέρα μου Ευαγγελία βρισκόταν στο σπίτι του αδελφού της Γιώργου επί της λεωφόρου Νίκης 39. Στο σπίτι βρισκόταν ο Γιώργος Ρούντος, η γυναίκα του Βασιλική, ο γιός του Κωνσταντίνος και ο φιλοξενούμενος κυνηγημένος Απόστολος Παντούσας πρώην πρόεδρος της κοινότητας Νιγρίτας. Ο Απόστολος και ο Κωνσταντίνος ήταν φίλοι από μικρά παιδιά. Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο πολέμησαν στην Αλβανία. Η φιλία τους φαίνεται ότι έμεινε παντοτινή ακόμη και στο θάνατο. Ο Κωνσταντίνος πήγε για ύπνο όμως δεν πρόλαβε να κοιμηθεί. Γύρω στις δέκα το βράδυ ακούστηκε θόρυβος στις σκάλες και πυροβολισμοί στην πόρτα του διαμερίσματος. Η Βασιλική πήγε πίσω από την εξώπορτα και προσπάθησε να την κρατήσει κλειστή. Ο Κωνσταντίνος

Η Ευαγγελία Ρούντου.

Ο Γεώργιος Ρούντος.

πετάχτηκε από το κρεβάτι και στάθηκε όρθιος στην πόρτα του υπνοδωματίου του. Οι δοσίλογοι με τους Γερμανούς της SD με πολιτικά έσπασαν την είσοδο με πολύ βία και έριξαν την Βασιλική στο πάτωμα. Μπήκαν μέσα και πυροβόλησαν, ο Κωνσταντίνος σωριάστηκε στο πάτωμα δολοφονημένος. Ο Απόστολος Παντούσας πήδηξε από το παράθυρο για να γλυτώσει. Μόλις έφτασε στο πεζοδρόμιο πυροβολήθηκε από τους Έλληνες δοσίλογους που ήταν έξω και έναν που πυροβόλησε από το παράθυρο και σωριάστηκε στο δρόμο. Ύστερα γρήγορα γρήγορα τους ανέβασαν τους υπόλοιπους σε ένα στρατιωτικό αμάξι και τους τρεις και τους μετέφεραν στα κάστρα, στις φυλακές του Γεντί Κουλέ. Όλες οι εκλήσεις της μάνας και οι διαμαρτυρίες του πατέρα πήγαν στο βρόντο. Το πρωί η περιοχή ήταν ανάστατη. Τα γεγονότα τα πληροφορήθηκε η Μαρίκα από το Ασβεστοχώρι η φιλενάδα του Δάγκουλα, που έμενε στον πάνω όροφο, με παρέμβαση της απελευθερώθηκαν στις 12 Ιουλίου το μεσημέρι ο Γιώργος Ρούντος, η γυναίκα του, και η αδελφή του και παραβρέθηκαν στον ενταφιασμό του Κωνσταντίνου το απόγευμα της ίδιας μέρας. Εκ των υστέρων πληροφορήθηκα ότι ο Δάγκουλας ήταν ο αρχηγός των δολοφόνων και η Μαρίκα ήταν φιλινά-

δα του Δάγκουλα. Δεν θυμάμαι σε ποιο νεκροταφείο τον έθαψαν τον Κωνσταντίνο. Μετά την δολοφονία του Κωνσταντίνου, τον βομβαρδισμό μιας αποθήκης με καπνά στη Θεσσαλονίκη και την καταλήστευση μιας δεύτερης από τους Γερμανούς η οικογένεια Ρούντου καταστράφηκε κυριολεκτικά. Όλα αυτά μου τα διηγήθηκε η μητέρα μου Ευαγγελία Ρούντου Κουφοκότσιου και μου είπε να μη τα ξεχάσω όσο ζω».

Με τη λήξη του πολέμου έγιναν καταθέσεις των Γεωργίου Ρ., Κωνσταντίνου Χ., Αθανασίου Π. (ΙΑΜ, ΕΘ, ΑΒΜ/5114/45) και μήνυση της γυναίκας του Απόστολου Παντούσα κατά των δολοφόνων, όλους τους απάλλαξε το Ελληνικό κράτος. Και όλα τα Δημοτικά Συμβούλια της Νιγρίτας απέφυγαν να τιμήσουν τα θύματα της κατοχής από τους Γερμανούς μέχρι σήμερα.

Τον Ιούλιο του 1944 το ΚΚΕ δίνει εντολή σε τμήμα του ΕΛΑΣ Κερδυλίων να εκτελεστεί ο Νομάρχης του Νομού Στρυμώνας Γρήγορας.

Κυριακή 30 Ιουλίου του 1944 ο Νομάρχης αποφασίζει να εκκλησιαστεί στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Διαβάζουμε στο βιβλίο μου "Όταν ο χρόνος αφηγείται" στη σελίδα 56: "Ο ΕΛΑΣ πληροφορείται την επίσκεψη του Νομάρχη στη Νιγρίτα και ετοιμάζει σχέδιο για την εκτέλεση του. Τρία παλληκάρια επιλέγονται για να τολμήσουν «το απονενομημένο αυτό διάβημα». Γίνεται κλήρωση με τρία σπιροτόξυλα (αφή-

Εφημερίδα «Λαϊκή Φωνή» όργανο του γραφείου περιοχής Μακεδονίας της κοιματικής Οργάνωσης του ΚΚΕ (φ. 6-6-1945)

γηση Παναγιώτη Φυτσιτσάκη από Σκεπαστό) και ο κλήρος με το μικρότερο σπιρτόξυλο πέφτει στον Τσιρόπουλο Αθανάσιο με το ψευδώνυμο Αθανασάρας. Η εντολή του ΕΛΑΣ είναι η απόπειρα να γίνει σε δημόσιο χώρο και να μην χρησιμοποιηθεί πολεμικό όπλο. Η Θεία Λειτουργία έχει τελειώσει στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Κόσμος παίρνει το αντίδωρο και βγαίνει στον προαύλιο χώρο κάτω από την σκιά του γεροπλάτανου. Περισσότεροι από εκατό (100) Νιγηρινοί γύρω από το Νομάρχη. Δύο νέα παιδιά, γύρω στα 25 χρονών, πλησιάζουν το Νομάρχη, ο ένας ανοίγει δρόμο και ο Αθανασάρας μπήγει γρήγορα το μαχαίρι στο στήθος του στο ύψος της καρδιάς. Κλονίζεται, μένει έκπληκτος και σωριάζεται στο έδαφος.

Ο Κυρίδης Απόστολος αφηγείται: «Ο κόσμος έχει σαστίσει, Γερμανοί δεν υπήρχαν στο χώρο της εκκλησίας και τα δυο παλικάρια βρίσκουν το χρόνο να απομακρυνθούν από το χώρο αυτό».

Διακόσια μέτρα από το χώρο εκτέλεσης του Γρήγορα το σώμα του Αθανασάρα παρέλυσε, «το αίμα ανέβηκε στο κεφάλι του» όπως λένε, και δε μπορούσε να κινηθεί. Το άλλο παλικάρι κοιτά σαστισμένο. Τότε πετάγεται ο Νικήτας Πόρναλης παίρνει τον Αθανασάρα στη πλάτη του και τους έκρυψε στον αχυρώνα του Απόστολου Τζαρτζά λίγο πιο πάνω από την εκκλησία και τους σκέπασε με άχυρο. Και έτσι τη γλίτωσαν τα παλικάρια”.

Η εφημερίδα «Ελευθερία» όργανο της επιτροπής περιοχής Μακεδονίας του ΕΑΜ στις 6 Σεπτεμβρίου 1944 έγραψε: «Ο λαός της Νιγηρίας με την πάλη του σπάει τα τρομοκρατικά μέτρα του κατακτητή. Μέσα στη Νιγηρία η αντίδραση είναι καταπονημένη, ιδιαίτερα από την κάθοδο του ΕΛΑΣ μέσα στην πόλη και την εκτέλεση του προδότη Νομάρχη Γρήγορα. Η εκτέλεση αυτή τάρραξε τους κατακτητές και τους ταγματασφαλίτες, που πήραν μια σειρά μέτρα».

Το τι επακολούθησε μετά, το καταγράφει πολύ χαρακτηριστικά ο Χρήστος Φράγκος στο βιβλίο του “Στα χρόνια της Σιωπής” στις σελίδες 29-31:

“Σχετικά πρωί ακόμα, και οι καμπάνες ξαφνικά χτυπούν έξαλα και άνθρωποι, δεκάδες στην αρχή, εκατοντάδες σε λίγο, στην πλειοψηφία τους γυναίκες, τρέχουν αλαφιασμένοι στους δρόμους και στις γειτονιές, στις γύρω από την εκκλησία του Αη-Γιώργη, που’ ναι κι η μητρόπολη της πόλης της Νιγηρίας.

Άλλοι να πάνε στα σπίτια τους και άλλοι να τρέχουν στα παιδιά τους που διαισθάνονταν τώρα ότι κάτι μπορούσε να τους συμβεί.

Τρέξιμο εδώ κι εκεί, αλάφιασμα, αγωνία, σύγχυση. Δεν ξέραμε τι συνέβηκε. Σε λίγο το μαντάτο έφτασε κι αστραπιαία ξαπλώθηκε σ’ όλη την πόλη. “Σκότωσαν τον Νομάρχη” έλεγαν οι φωνές.

Κι όπως αμέσως μαθεύτηκε, κάποιος νεαρός αντάρτης κατέβηκε από το βουνό και σκότωσε έξω από την εκκλησία του Άη-Γεώργη τον Νομάρχη, ενώ ταυτόχρονα ακούγονταν από τελάληδες και άλλους η διαταγή των Γερμανών κατακτητών. “Αμέσως όλοι οι άρρενες να κατέβουν στο 2ο Δημοτικό Σχολείο, διότι όσοι βρεθούν στα σπίτια τους θα εκτελεστούν αμέσως επί τόπου”.

Ήταν η εποχή που τα πάντα τα πλάκωνε ο τρόμος. Η Νιγρίτα πρωτεύουσα της επαρχίας Βισαλτίας του Νομού Σερρών, με μια από τις πιο πλούσιες, σε αντιστασιακή δράση, πόλεις της Ελλάδας, στρατοκρατούνταν από αρκετούς Γερμανούς και φασίστες Βουλγάρους, που είχαν συνεργάτες τους, τους “παοτζήδες” όπως ονομάζονταν τα σώματα αυτά της περιοχής που βάση είχαν το Δημητρίτσι, κεφαλοχώρι στη δυτική περιοχή της Βισαλτίας και με αρχηγόν τους έναν ντόπιον χωρικό, που φόρεσε την στολή και αυτοανακηρύχθηκε “συνταγματάρχης” τον περιβόητον Παπούλια. Αυτοί οι παοτζήδες κάθε λίγο μπαίνανε στη Νιγρίτα και με φρουρές πολλών Γερμανών έψαχναν τα σπίτια αρπάζοντας ό,τι ήθελαν και κυρίως απαγάγοντας κάθε τόσο αγωνιστές της αντίστασης που τυχόν εγκλωβίζαν ή και άλλους που τυχόν τους υποψιάζονταν για τέτοιους, ενώ ταυτόχρονα οι Γερμανοί διέταζαν την φρουρά των Βουλγάρων φασιστών να κυκλώνουν την πόλη.

Αυτό όσες φορές το κάνανε, γινότανε ημέρα πάντοτε. Νύχτα φοβότανε να μπούνε στη Νιγρίτα παρά το ότι είχανε τους Γερμανούς και Βουλγάρους συμμάχους τους και φύλακες τους.

Έτσι έγινε κι εκείνη την Κυριακή του Ιούλη του '44. Όλη η Νιγρίτα με τα χωριά της ανατολικής περιοχής της Βισαλτίας ζούσαν έντονα την αντίσταση, είτε ήταν οργανωμένοι ή όχι, έβλεπαν ότι το ΕΑΜ, ο ΕΛΑΣ και η ΕΠΟΝ ήταν οι μόνες (στην περιοχή μας τουλάχιστον) οργανώσεις που διεξήγαγαν μια αφάνταστη κι υπεράνθρωπη αντίσταση, με πάρα πολλά ήδη θύματα σε προσφιλή τους πρόσωπα.

Ήταν φανερό λοιπόν τώρα ότι οι Γερμανοί και οι παοτζήδες θα πιάνανε και θα εκτελούσαν εμάς τους νέους. Σε γιάφκα να κρυφτούμε ... θα ήταν ρισκάρισμα κάπως ανόητο πλέον, αφού σε προηγούμενα μπλόκα πιασαν έτσι αρκετούς. Διέξοδος επομένως το βουνό, όπου και άλλοτε καταφεύγαμε σε παρόμοιες περιπτώσεις, όσοι νομίζαμε ότι δεν θα 'πρεπε να πέσουμε στα χέρια των παοτζήδων. Έτσι και προσπαθήσαμε.

Ενώ και οι τελευταίοι κάτοικοι της πόλης κατέβαιναν από στενά δρομάκια για το σχολείο, εμείς συρόμενοι σχεδόν σε σοκάκια και τοίχο, τοίχο προσπαθούσαμε να βγούμε στα σημεία εκείνα που θα μπορούσαμε να βγούμε στο βουνό. Κι όταν φτάσαμε στις παρυφές των πρώτων υψωμάτων νοιώσαμε μεγάλη απογοήτευση, όταν γυναίκες των ακραίων εκείνων σπιτιών - καλυβιών, μας είπαν “όχι απ' εδώ, το πιάσαν το μο-

νοπάτι ήδη οι Βούλγαροι”. Συρθήκαμε για το άλλο πέραςμα. Μα όταν φτάσαμε, επιτέλους, εκεί, η απογοήτευσή μας ήταν μεγαλύτερη, διότι ακούσαμε πάλι τα ίδια. Τώρα μάλιστα διακρίναμε τα στημένα πολυβόλα των Βουλγάρων φασιστών στραμμένα προς την έξοδο.

Οι δρόμοι τώρα βουβοί, τα σπίτια κλειστά, ψυχή καμιά στους δρόμους και θα φαινόμουν σαν τη μύγα στο γάλα αν επιχειρούσα τίποτε άλλο. Πήρα λοιπόν κι εγώ την κατηφόρα και μπήκα στη μάνδρα-περίβολο του Σχολείου. Εκεί είδα δεκάδες, εκατοντάδες άνδρες. Οι γυναίκες, μανάδες, αδελφές, παιδιά, γέροντες μεγάλης ηλικίας, κρεμασμένοι όλοι στα κάγκελα του φράκτη του Βου Δημοτικού Σχολείου με βλέμμα γεμάτο έκσταση, πόνο και αφάνταστη αγωνία, βλέπουν σιωπηλοί ποιους ξεχωρίζουν για τη σίγουρη σφαγή.

Έγινε αμέσως αντιληπτό ότι εμείς οι νέοι, που με την υπόδειξη της Π.Α.Ο. (των παοτζήδων δηλαδή), ξεχώριζαν οι Γερμανοί, θα πηγαίναμε για τη σφαγή.

Ήταν οι Γερμανοί και οι αρχηγοί της Π.Α.Ο. στο τραπέζι καθισμένοι σε μια γωνιά του περιβόλου του σχολείου, και επειδή οι Γερμανοί δεν μας γνώριζαν, μας υποδείκνυαν οι Παοτζήδες.

Οι ώρες περνούσαν γεμάτες αγωνία και οι περισσότεροι, κυρίως οι μεγάλες ηλικίες, είχαν περάσει από το τραπέζι. Και όλο λιγοστεύαμε όσο μέναμε, νέοι κυρίως. Σκεφτόμουν “μπρος ποτάμι και πίσω ρέμα”. Πώς λοιπόν να πράξω; Πώς να γλυτώσω; Δεν χωρούσε αμφιβολία ότι αν περνούσα θα με κρατούσαν.

Το σχολείο φυλάγονταν καλά από την βουλγαρική φρουρά. Και είδα κανά δυο φορές τα αιμοβόρα βλέμματα των παοτζήδων, δυο τουλάχιστον, που πέσαν ήδη πάνω μου, σαν να μου λέγαν: «όσο και να περιμένεις τελειώνουν οι κρατούμενοι, περνάνε και θα 'ρθει κι η σειρά σου και τότε θα σε φάει το σκοτάδι». Συγκρατούσα την αγωνία και την αιδία μου για αυτούς τους συνεργάτες των Γερμανών, που θα μας στέλναν στη σφαγή επειδή αγωνιζόμαστε για την Απελευθέρωση της πατρίδας μας.”

Στο μπλόκο της 30 Ιουλίου 1944 συνελήφθησαν 100 περίπου Νιγριτινοί όλη η νεολαία της πόλης και οδηγήθηκαν στο στρατόπεδο του “Παύλου Μελά” και φυλακίστηκαν στο κίτρινο κτίριο των μελλοθάνων μαζί με τους άλλους 13 φυλακισμένους Νιγριτινούς.

Στις φυλακές η ζωή των μελλοθάνων ήταν αφόρητη. Κανείς δεν ήξερε ποιος θα είναι ο επόμενος που θα μεταφερόταν στον Γαλλικό ποταμό ή στο έκτο χιλιόμετρο της οδού Λαγκαδά. Όλοι όμως γνώριζαν ένα αποκτηνωμένο Γερμανό λοχία ονόματι Τόνι Κράμερ για όσα έπραττε στο χώρο των εκτελέσεων.

Πέμπτη 3 Αυγούστου 1944 στα καμιόνια φορτώνουν τους:

- 1) Νικολό Ιωάννη και τον αδελφό του

Ιωάννης Πράσιнос, Σωκράτης Μπουτζατζάς, Αστέριος Τσίτσιφος, Γεώργιος Κουκουσιούρας.

- 2) Νικολό Ανδρέα
- 3) Γιακούδα Γεώργιο
- 4) Χατζηπαρτάλη Στέργιο
- 5) Βογιατζή Κωνσταντίνο
- 6) Καλογιάννη Νικόλαο ή Χατζηκοκολιό Νικόλαο
- 7) Καραμπάση Δημήτριο
- 8) Σεβαστή Βασίλη
- 9) Παλιούρα Δημήτριο
- 10) Ζαπρούδη Δημήτριο του Ζαπρού
- 11) Κουκουσιούρα Γεώργιο
- 12) Χατζάρα Στέργιο
- 13) Τσιτσιφιό Αντώνιο
- 14) Αποστολάν Γεώργιο
- 15) Μαδεμλή Ανδρέα και
- 16) Χαβαλέ Χριστόδουλο

Τους μετέφεραν στο 6^ο χιλιόμετρο της οδού Λαγκαδά και τους εκτελούσαν με απλές διαδικασίες!! Τα ονόματα τους καταχωρήθηκαν στο Ληξιαρχείο Θεσσαλονίκης στο σημειωματάριο 46 και εγγραφή της

3 Αυγούστου 1944.

Ο Λεωνίδας Γιασημακόπουλος στο ημερολόγιο του στις 4-8-1944 στο βιβλίο «Το Ναζιστικό Στρατόπεδο του Παύλου Μελά» σημειώνει: «...Αλλά και ο επικεφαλής των πεταλάδων ελθών χθες το βράδυ Γκλάγκολας, εκ των ελληνικών S.S., δεν υστερεί στην αιμοβορίαν, ούτε και ο υπολοχαγός S.S. Παπούλιας ο οποίος στην έκθεσιν συλλήψεως των Νιγηριτινών διά τους τριάκοντα τρείς προτείνει ΘΑΝΑΤΟΝ, επί τη υπονοία συνεργασίας διά τόν φόνον του νομάρχη Γρήγορα...».

Την επόμενη μέρα Παρασκευή 4 Αυγούστου 1944 μεταφέρονται στον χώρο της εκτέλεσης του βου χιλιομέτρου της οδού Λαγκαδά γύρω στις 10 το βράδυ με το φως των προβολέων 26 κρατούμενοι και ο “μακελάρης” Τόνι Κράμερ εκτελεί και τους 26 ο ίδιος με το πιστόλι του στο κεφάλι έναν-έναν τους ομήρους. Είναι οι Νιγηριτινοί :

- 1) Γιακούδας Θωμάς (αδελφός του Γιακούδα Γεωργίου που εκτελέστηκε στις 3 Αυγούστου)
- 2) Συράκης Θεοχάρης
- 3) Χρήστου Χρήστος
- 4) Πάτρας Βασίλης
- 5) Καράπαλης Γεώργιος

- 6) Τζαρτζάς Βασίλης
- 7) Χατζηκοκολιός Αθανάσιος (αδελφός του Καλογιάννη Νικολάου που εκτελέστηκε στις 3 Αυγούστου)
- 8) Ο Διαβολούδας Γαρούφαλλος
- 9) Ο Γερουσέλας Δημήτριος
- 10) Ο Τσιμπιλής Νικόλαος
- 11) Ο Δρυτσιώνης ή Τσιτσιώνης Χρήστος
- 12) Ο Τζιάγκαλος Γεώργιος
- 13) Ο Παντούσας Απόστολος
- 14) Ο Χαχώλας Γεώργιος
- 15) Ο Κουκουσιούρας Μιχάλης (αδελφός του Κουκουσιούρα Γεωργίου που εκτελέστηκε στις 3 Αυγούστου)
- 16) Ο Μπουσνής Μάλαμας
- 17) Ο Φούρφουρας Αθανάσιος
- 18) Ο Κουρέλης Στυλιανός και συγχωριανοί τους από την ευρύτερη περιοχή
- 19) Ο Παμπούκας Θεόδωρος
- 20) Ο Ψαθόπουλος Πέτρος
- 21) Ο Μπεκιάρης Χρήστος και
- 22) Ο Αδαμούσης Γεώργιος.

Μαζί με αυτούς προστέθηκαν η Μαρία Κατσικάτσου, η Καλλιόπη Μαράτου και δυο Αλβανίδες Αντάρτισσες. Οφείλω να καταγράψω ότι στις καταστάσεις του Γιασημακόπουλου υπάρχουν κάποια λάθη στον κατάλογο των ονομάτων όπως Νικολάου Ιωάννη που είναι Νικολός Ιωάννης, Κουκουλόν Νικόλαον που είναι Χατζηκοκολιός Νικόλαος. Επίσης υπάρχει το όνομα του Απόστολου Παντούσα που αναφέρεται ότι εκτελέστηκε στις 4-8-1944 όμως ο Παντούσας δολοφονήθηκε στις 11 Ιουλίου 1944 επι της οδού Νίκης.

Διαβάζουμε στο βιβλίο-ημερολόγιο του επιζήσαντα του Ναζιστικού στρατοπέδου “Παύλου Μελά” Λεωνίδα Γιασημακόπουλου όπως το επεξεργάστηκε ο Σερραίος δικηγόρος και ιστορικός Γ. Καφταντζής με τίτλο “Το Ναζιστικό στρατόπεδο Παύλου Μελά Θεσσαλονίκης 1941-1944”:

“Τα θύματα αυτά μεταφέρθηκαν δια του αυτοκινήτου-κλούβας εις τον τόπο της εκτελέσεως παρά το 6 χλμ. της οδού προς Λαγκαδά ενώ με την κούρσα παρηκολούθη ο Κράμερ συνοδευόμενος από τον στρατοπεδάρχη, τον διευθυντή γλάστραν τον αρχιφύλακα Καπαντισάνον τους οποίους πήρε μαζί του για να διασκεδάσουν το θέαμα. Εξ αφηγήσεως εγνώσθη ότι η εκτέλεση έγινε την 10:30 μ.μ. υπό το φως του φεγγαριού κατά τον εξής τρόπον. Οι πεταλάδες έλυναν έναν-έναν τους μελλοθάνατους, τον κατέβαζαν από το αυτοκίνητο, τον παρελάμβανε ο Κράμερ από το μπράτσο και ακουμπώντας στο κάτω μέρος του κρανίου το πιστό-

λι τον πυροβολούσε ενώ στεκόταν στο χείλος του ανοιγμένου λάκκου και έπεφτε το σώμα στον λάκκο”. Σημ.* Την εκτέλεση των 26 θυμάτων έκανε προσωπικά ο τρομερός και αποκτηνωμένος δήμιος της s.d λοχίας Τόνυ Κράμερ νύχτα με φεγγάρι, προσκάλεσε δε το ανώτερο προσωπικό του στρατοπέδου να παραστεί για διασκέδαση”.

Οι εγκληματίες οι αθεόφοβοι Γερμανοί ξεκλήρισαν τέσσερεις οικογένειες από τις οποίες εκτέλεσαν από δύο παλληκάρια. Οι οικογένειες, του Νικολού Δημητρίου, του Τιακούδα Γρηγόρη, του Καλογιάννη ή Κοκολιού Γεωργίου και του Κουκουσιούρα Βασιλείου έχασαν σε δυο μέρες τις μαύρες μέρες του Αυγούστου τα νιάτα των σπιτιών τους.

Η τραγωδία όμως συνεχίζεται στις 24-8-1944 σιδηροδρόμιοι βγαίνουν σε σειρά 500 Έλληνες και περπατώντας κατευθύνονταν στον Σιδηροδρομικό Σταθμό φρουρούμενοι από Ιταλούς και Γερμανούς στρατιώτες.

Ο απλός κόσμος τους χαιρετά και πολλοί μοιράζουν τσιγάρα και ψωμί. Στον σταθμό καταμετρούνται παρουσία του Ερυθρού Σταυρού. Έχουν απομείνει 460 παλληκάρια, αρκετοί και κορίτσια 40 περίπου είχαν δραπετεύσει. Όμως δεν άργησαν να συλληφθούν και αυτοί και να στοιβαχθούν σε κλειστά βαγόνια για να μεταφερθούν στην Γερμανία. Έξω από τα βαγόνια έγραψαν “ Έλληνες Ληστές”.

Από την Νιγηρία μεταφέρθηκαν 31 ή 34 στα στρατόπεδα συγκέντρωσης της Γερμανίας.

Τον Μάρτιο του 1945 πέθαναν στο κάτεργο του Έσσην οι :

- 1) Τσιμπιλής Αθανάσιος του Δημητρίου
- 2) Σκεφαλές Νικηφόρος του Δημητρίου
- 3) Μπλιόκας Δημήτρης του Φώτη
- 4) Βογιατζής Νικόλαος του Αστέριου.

Τα ονόματα Νιγηριτινών αιχμαλώτων που μεταφέρθηκαν στη Γερμανία στις 24-8-1944 (που συγκέντρωσα) είναι:

1. Νικόλαος Φακής
2. Δημήτριος Παπαλάς
3. Ευάγγελος Γκιλής
4. Παντούσης Παντούσας
5. Ιωάννης Μπουρέλος
6. Ελευθέριος Κούτσιας
7. Αθανάσιος Ασημώνης
8. Αθανάσιος Τζιμπιλής του Δημητρίου
9. Νικόλαος Τζορτζύπης
10. Γρηγόριος Τσιμπούκας

11. Αλέξανδρος Τσιαπάρας
12. Σαραγιώτης Τιακούδας
13. Άγγελος Καραμπάσης
14. Άγγελος Καρατσιόλας
15. Αγοραστός Βογιατζής
16. Αστέριος Πανέλας
17. Δήμος Κανακούδας
18. Μάρκος Χούνος
19. Ιωάννης Πλιάκος
20. Μιχαήλ Διαβολούδας
21. Νικόλαος Οικονομίδης
22. Αθανάσιος Φυλίππου
23. Νικηφόρος Σκεφαλής του Δημητρίου
24. Γεώργιος Μπλιόκας
25. Δημήτριος Καρακόλιος
26. Ιωάννης Παπαδόπουλος
27. Θωμάς Γκαδρής
28. Νικόλαος Καλογιάννης
29. Αχιλλέας Αρβανίτης
30. Λιντοβόης Σωτήριος
31. Μπουχέν Βόι
32. Μπλιόκας Δημήτρης του Φώτη
33. Βογιατζής Νικόλαος του Αστέριου

Τον Ιανουάριο του 2018 ο τελευταίος επιζών Ιωάννης Πλιάκος από τους αιχμαλώτους στη Γερμανία, 92 χρονών σήμερα, με ενημέρωσε: «Τον Ιούλιο του 1944 ημέρα Κυριακή ένα παληκάρι από το Σκεπαστό σκότωσε το Νομάρχη Στρυμόνα στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Βρισκόμουν στη βάλτα. Μάζεψαν οι Γερμανοί όλους τους άνδρες από 16 έως 60 χρόνων στο 2ο Δημοτικό σχολείο της Νιγρίτας. Μας χώρισαν σε τρία μέρη, το πρώτο άτομα για απόλυση που έδωσαν χρυσές λίρες με τους συγγενείς, το δεύτερο για σκότωμα και το τρίτο για

Ο Ιωάννης Πλιάκος.

τα κάτεργα της Γερμανίας. Στο διαχωρισμό βοηθούσαν τους Γερμανούς τοπικοί παράγοντες από τα τάγματα ασφαλείας.

Από την Νιγηρία μάς πήγαν στο στρατόπεδο του Παύλου Μελά στη Θεσσαλονίκη 112 άτομα. Στις 24 Ιουλίου σκότωσαν 35 άτομα και στις 25 Ιουλίου 30 αν θυμάμαι καλά. Στις 22 Αυγούστου μας έβαλαν στο τραίνο στη Μαινεμένη 45 Νιγηριτικούς όσοι είχαμε απομείνει. Πεντακόσιοι ήμασταν συνολικά. Τα βαγόνια ήταν για ζώα. Σε δώδεκα μέρες φτάσαμε στο Δούναβη στην Αυστρία. Μας πήγαν στο Μπάτγουορτ και στο Νέφελ κοντά στο Άουσβιτς και γαμίζαμε τις τρύπες στο αεροδρόμιο της Ράινα με αμμοχάλικο και πίσσα.

Τα Χριστούγεννα μας πήγαν στο Έσσην. Δύσκολοι καιροί, δεν μας έδιναν φαγητό, τρώγαμε καμιά πατάτα, κανένα κρεμμύδι ακόμη και τσουνκίδες που μαζεύαμε από τα χωράφια. Την κουραμάνα την χωρίζαμε σε 16 κομμάτια. Τον Φεβρουάριο μας πήγαν με τα πόδια στο Βούνστοπ κοντά στο Ανόβερο. Στις 15 Απριλίου μας ελευθέρωσαν οι σύμμαχοι και μας έβαλαν να μείνουμε σε ένα γερμανικό νοσοκομείο στο Μπάντεν Χάγκεν. Τον Αύγουστο μας μετέφεραν στις Βρυξέλλες και στις 22 Σεπτεμβρίου μας έφεραν αεροπορικώς στο Τατόι στην Αθήνα. Με πολύ δυσκολία ένας Καβαλιώτης με το φορτηγό του (καλή του ώρα αν ζει) μας έφερε στη Θεσσαλονίκη και στις 26 Σεπτεμβρίου του 1945 φτάσαμε στη Νιγηρία. Θυμάμαι ένα επεισόδιο με τον διευθυντή του Αστυνομικού τμήματος της Νιγηρίας που με είδε να φοράω ένα κοστούμι, που μου έδωσαν οι σύμμαχοι στις Βρυξέλλες και με ανάγκασε να του το παραδώσω για να το φοράει εκείνος. Με χαρακτήρισαν κομμουνιστή και με έκαναν ζωή αβίωτη τα επόμενα χρόνια. Τότε ήμουν μόνο 18 χρόνων!!!»

Αγαπητοί Νιγηριτικοί σ' όλα αυτά που κατέγραψα μετά από αφηγήσεις και ερεύνα σε όσα (πολύ λίγα) βιβλία υπήρχαν κάποια στοιχεία, έκανα πιστή απεικόνιση των γεγονότων και βιωμάτων χωρίς να υπάρχει κάτι το φανταστικό. Δεν επιθυμώ να εντυπωσιάσω ή να δημιουργήσω σύγχυση σε βάρος της πραγματικότητας, απέφυγα τις υπερβολές και κατέγραψα όλες τις τραγικές στιγμές επιγραμματικά.

Η καταγραφή αυτή έχει σαν σκοπό να δημιουργήσει ένα διάλογο για όλα όσα συνέβησαν στη Νιγηρία έτσι ώστε να μην επαναληφθούν στο μέλλον.

Πιστεύω ότι κάποιοι Νιγηριτικοί θα ξεκινήσουν κάποτε να καταγράψουν την Ιστορία του τόπου τους και ίσως χρησιμοποιήσουν κάποια στοιχεία από αυτά που έχω παρουσιάσει μέχρι σήμερα.

Βιβλιογραφία:

- «Δάγκουλας ο δράκος της Θεσσαλονίκης» του Ανδρέα Βενιανάκη.
 «Το στρατόπεδο του Παύλου Μελά» του Γιώργου Καφταντζή».
 «Ο φόρος του αίματος στην κατοχική Θεσσαλονίκη» των Βασίλη Κ. Γούναρη και Πέτρου Παπαπολυβίου.
 «Στα χρόνια της Σιωπής» του Χρήστου Φράγκου.
 «Το προσωπικό ημερολόγιο του Νίκου Φακή».
 «Λαϊκή Φωνή» εφημερίδα όργανο του γραφείου περιοχής Μακεδονίας της κομματικής οργάνωσης του ΚΚΕ.
 «Ελευθερία» εφημερίδα όργανο της επιτροπής περιοχής Μακεδονίας του ΕΑΜ.

PAVLOS TSAKIRIDIS

THE LAST TOUGH DAYS OF OCCUPATION IN NIGRITA

Abstract

In April 1944, Germany was in a difficult position. The front in Russia was broken and the Russians started the counter-attack. In Greece, the situation for the Germans was difficult and they were openly co-operating with the so-called “tagmatasfalites” who were the traitors of the country and the combat troops of “PAO” which existed in the area of Macedonia.

In Nigrita, the enslaved population was convulsed by cruel actions. On May 2nd, 1944, 250 (two hundred and fifty) young men arrested and some of them were imprisoned at the “Pavlou Mela” camp. On June 6th, 1944, 101 (a hundred and one) people, who were prisoners at the “Pavlou Mela” camp, were executed near Diavata. Most of them were from Nigrita. On July 30, 1944, the Prefect of Strymon Grigoras was murdered in the church of Saint George. A hundred (100) residents of Nigrita were arrested and taken to the “Pavlou Mela” camp. On August 3rd, 1944, thirteen (13) Nigritans were executed in the 6th kilometre of Lagada street. On August 4th, 1944, twenty-two (22) Nigritans were executed in the same area by the German “slaughterer” Tony Cramer. On August 24th, 1944, four hundred and sixty (460) young men were transferred from the “Pavlou Mela” camp to the concentration camps of Germany, of whom thirty-four (34) were residents of Nigrita.